

Körmendi Lajos

A nordikus néger

Hogy is szokták elkezdni az ilyesmit?

A gép, mint (és itt jön egy találó hasonlat), átdöfi a torokszorítóan vastag felhőréteget. Pocsék idő lehet odalent, gondolom. Ködös, párás. Már egészen közel a föld felszíne. Leszállunk. Az első benyomás, még a repülőgép ablakából: milyen sok itt a varjú! De nem olyanok, mint nálunk. Talán dolmányos varjúk lehetnek, gondolom. Vagy nem.

Seremetyeво. Útlelvizsgálat. Ácsorgás közben bámészkodunk. Vot. Fiatal lány, azt hiszem, magyar, cudarul kiöltözve, kifestve. Egy fekete ruhás, talán orosz öregasszony tekintete, ajakbiggyesztése. Néhány sor kezd mocorogni a fejemben.

A reggeli légvonattal
jött egy utas sok csomaggal.
Rálegyintett varjúnéne
(itt halottkém ötszáz éve):
– Oh, ez csak egy silány,
szélhordta vetési lány.

Havazik. Mit gondolsz Misenyka, erre mondják, hogy igazi orosz tél? Da, feleli ő lakonikusan. Nekem is hideg. Ám az oroszok szerint nyicevo...

Autóval száguldunk Moszkva felé. Valóban száguldunk, százzal söprünk a jeges, havas úton. Kapszokodj, Misenyka! Már feltűnt a gorod. Már a házak között zúdulunk előre. Szervusz, Misenyka! Ez a vég. A sofőr megnyugtat: nyicevo! Kinyithatjuk a szemünket. A város? Mit mondjak? Szép. Mint, mondjuk, Dunaujváros. Itt, ez a bevezető szakasz.

Írók háza. Szergej Fagyejevvel vacsorázunk. Fagyejev csodálkozik: én vagyok az első magyar író, aki nem iszik bort. Hát nem, mit tegyek? Mást? Mást nem. Semmit? Víz. Víz? Viszont soha nem állítottam, hogy tökéletes vagyok. Eszünk. Közben Fagyejev bemutat egy orosz költőt, Pjotr Vegint. Azt mondja, Voznyeszenszkij legtehetségesebb tanítványának tartják. Az irodalmi élet természetét ismerve, azt hiszem, némelyek inkább Voznyeszenszkij epigonjának nevezik majd – ha eddig még nem tették meg. De erről inkább hallgatok, nem csupán tapintatból, hanem azért, mert ismerem a Magyarországon megjelent vézna kötetét, s

az nekem tetszik. Nézem Vegint: rokonszenves. Mondom neki, hogy nem orosz típus. Nevet. Orosz, örömeny, spanyol és cigány vér keveredik bennem, mondja. Ő is megnéz magának. Török fazonúnak lát. Nem vitatkozom.

A szállodában. Ragyogó finn gimnazista lányok rajzanak. Ez is szép. Ez is. Ez is. Ez is. Ez is. Ez is. Ez is. Ez is... Misenyka! Odanézz!

Krisztus urunk azt mondta,
aki ezt a szüzet
lefejtében háromszor,
felkeltében háromszor,
az megidvezül.

Misenyka dűnnyög. Da. Micsoda aszkéta élet! – sopánkodok a ruganyos formák láttán. Da. Aztán eltűnnek a ruganyos formák. Mi is. Odafönt szépeket mondok a formás, vörösre pingált ajkú gverzsurnajának. Merszi bien, szól véres szájjal, gyermekien.

Nézem a televíziót. Hírek. Izgi. A bemondó: „Tegnap délután hm. Beszédet mondott H. M. Leszögezte, hogy hm. Ezt követően hm, majd hm. Végül hm.” Megadóan hallgatom. Hm.

Íme, a GUM. Tolongunk a tömegben Misenykával, alias Sarusi Mihály magyar beszély- és regényíróval. KutyaGUMit sem veszünk. Viszont olyan jó dűródni a tömegben! Sok a nő. Egy fiatal lány, akivel már vagy harmadszor dűródtunk egybe, sokat ígérően mosolyog. Hatalmas darab. A szája akkora, mint egy illemhely tisztítására szolgáló pumpa gumipereme. Akár egy idegent, úgy nézem magamat ezzel a nővel, mondjuk, a szállodai szobában.

„Ím, itt a nő.
S ő?
Időt húz és halogat,
szíve lök csak nagyokat.”

Írók háza. Bemutatnak egy poetesszát. Dina Terezenko, mint derült égből a villám, már dedikálja is két most megjelent verseskötetét. Közben megtudom, hogy az itt látható írók, költők többsége vidáman

megél az írásból, komoly támogatást kapnak az álamtól. Most szólj hozzá, Misenyka! Szétnézek: mennyi író! Mennyi költő! A sárga irigység, Misenyka, igaz? Aztán, kis idő múlva már jön is a kisördög: vajon ez mind költő? Vagy csak szószabó? Szabódó nyelvi úriszabó? Méretre? Hozott anyagból? Vajon megtörtént már a költők domesztikálása? Hm, Misenyka?

Vacsora Ligya Grigorjevával. Ez az ukrán származású poetessza járt nálunk Karcagon, akkor én vacsoráltattam, most ő. Persze, az írók házában. Ligya tudja, hogy engem elsősorban a török népek irodalma érdekel, s úgy gondolja, megjegyzem, igen helyesen, hogy ez Moszkvában sincs másként, ezért asztalunkhoz hív egy tatár költőt, Ravil Fajzullint. Nagyon rokonszenves, első pillanatra értjük egymást. Ő tatár földön lakik, de most útban Szicília felé éppen Moszkvában időzik. Tekintetemen vallatom az arcát. Aztán a szállodában ugyanezt teszem a verseivel. A rövid verseivel. Az egyiknek a címe: Nád

A vázában fiatal nád...
A háziasszony illatozott...
Hozta, hozta felém a szél!

A finn gimnazista lányok elszántan illatoztak a Rosszijában. Hozta, hozta felém a szél!... Micsoda askéta élet! Ki kéne módolni: fölvenni egy finn leányt a szobánkba, írni egy cetlit, amit magas, karcsú szerelmesem kacéran kítűzne az ajtóra, s ez fogadná a városnézésből hazatámaszkodó Misenykat:

„Haverodon
heveredem.”

Most valahogy a finnugorok is érdekelnek. Bekerítő hadmozdulatok. Mint a hernyó, araszolván, jár az eszem ravaszolván.

Az utcán kijózanító a hideg. Kuzma Minyin és Dmitrij Pozsarszkij szobra didereg. A Lobnoje meszto egykedvűen feszül a szélnek. Nem is olyan szépek azok a finn lányok, vacogja Misenyka. Nem? Nem. Hát, innen nézve... Tudod, milyen nő kéne nekem? Milyen, kérdezem kékre fagyva. Egy nordikus néger. Az jó lenne, dadogom, már amennyire sűrűn összekoccanó fogaim engedik. Az jó lenne. Ebben maradunk. Csatan-

golunk a Kalinyin sugárúton, az Arbaton, lessük a szembejövőket. Nekik nyicsevo.

A szálloda bárjában ücsörgünk. Te, Misenyka, láttál már részegét Moszkvában? Nem. Én most látok. Mutatom a magas, szikár férfit, aki minden jel szerint minket akar megtisztelni jelenlétével. És megtisztelt. Ül a széken és néha megszólal: ploha. Mi a ploha, apóka? Medítál egy ideig, aztán újakezdi a ploházást. Te, ez nordikus! De nem néger. És nem nő. Milyen nap van ma, Misenyka? Mikulás napja? Azt hiszem. Lehet, hogy szegény nem azt kapott, amit várt. Hanem mit? Virgácsot. És dadát. A virgácstól? Virgácsovtól. Mihail Virgácsovtól? Da.

A véletlen összehoz egy karakalpak költőnővel. Palvanovoj Zinaida rokon, hiszen a karakalpak nép ugyanúgy a törökség kipszak ágához tartozik, mint a kun. Zinaida egészen jól beszél magyarul. Magyar költőket akar fordítani. Érdekel a jó rokon. Aki érdekel, annak a szemét nézem.

Egy fiatal orosz kritikussal beszélgetünk. Larisa Baranova-Goncsenko főleg az új szovjet irodalommal foglalkozik. Azt mondja, a legújabb költői rajra ő lelte meg a találó jelzőt: hálátlan nemzedék. Tetszik ez a kifejezés. Később azon töprengök, mit jelent ez a hálatlanság? Azt, hogy a nagy elődök hiába mondogatják? „Ez keret. A kép kerete. Ezen belül igen, ezen kívül nem. Értsék meg, emberek: ez keret. Eddig, és ne tovább! Nem kilógni! Csak ekkora keretre volt keret!” Ám ők, a hálátlanok, tovább? Csak kilógni?

Gondolom, akad majd rokon vagy barát, aki engem is hálátlanak nevez otthon. Lefényképezted a Blazsennijt? Nem. Nem??? Nem. Vittél filmet és fényképezőgépet? Igen. És megörökítettél szép tájakat? Nem. Miért nem? Hát, hogy is mondjam... Nem láttál semmit? De igen. Mit? Láttam például a Kolomenszkoje-i Kolostort és Múzeumot a Moszkva folyó partján, a faragvány-gyűjteményt, a parkban I. Péter cár kis faházát, amelyet állítólag Arhangelszkból szállítottak ide. És láttam Moszkvában a két Rerih múzeumát. Az apa, Nyikolaj Konsztantyinovics Rerih festményei előtt legyökerezett a lábam. Misztikus. Ezoterikus. Jó ide ez a két szó? Nem jó. Inkább olyan rerihs. A Mindenséggel társalog. A Keletet festi. A Himaláját. Mongóliát. Van egy sorozata Dzsingisz kánról. Megfogott a Timúr virágai című képe: ezek a bizonyos virágok tűzjelek a hegytetőkön. Az öreg Rerih Tagore barátja volt,

s a családja Indiába költözött, azt mondják, valamikor a század első évtizedeiben. Az ifjabbik Rerih, Szvjatoszlav, Indiában él ma is, a felesége hindu nő, hallom a múzeumban. Mindenki azt mondaná, hogy az ő képein több az élet, mégis csak egy képe állított meg, a Leila és Medzsün, az is inkább a témája miatt. Otthon talán majd nem értik: Kelet! Kelet!... Miért vittél fényképezőgépet, ha nem használtad? Fényképeztem. Mit? Írókat. Miért éppen írókat? Szerintem az élet egy mánia megvalósítása. Az én mániám a Kelet és az irodalom.

No meg az élet, teszem hozzá már a szállodában. Scylla és Charybdis között hanyódtam itt: becsaljam-e lakályosan meleg szobánkba a szép gyezsurnaját? Igen? Talán mégsem. No, nem azért, mert szóke (sőt: szölke!) hölgy netán kétes dáma lenne! Ilyen ideám hogy is támadhatott volna? A személyi higiéniaja sem hagyott kívánnivalót maga után. De mostanra már ki-jegecesedett bennem a szándék: nem vagyok én himpellér, elmém sem szűk, de pallér... Egyébként is igaz van Sarusi Misenykának: egy nordikus négernél nem adhatjuk alább.

Eszelősen járjuk a várost. Dzerzsinszkij tér. Prospekt Karla Marxa. Gerzen... akarom mondani Herzen utca... Mit keresnek, lihegi a nyomunkban loholó tolmács. A nordikus négerért. Mit? Egy nordikus néger nőt. Ezen eltűnődik, majd határozottan kijelenti: nordikus néger nincs. Nincs? Nincs! Annál inkább érdemes keresni... Nem érti.

Egy Moszkvában tanuló ismerősöm megkérdezi: mit szeretnél még látni? Egy illemhelyet, amelynek a falára odafirkantotta valaki, hogy mondjuk, a cárevis hülye. Ezután jött egy másik ember, aki nagydolga végeztével, annak eredményéből ujjlenyomatot kent a cárevis mellé, mintegy megerősítendő elődje véleményét. Majd ismét jött egy szükségben szenvedő, s odaírta a vonzóan sárgásbarna folt, s felirat mellé: Igazad van, te marha, de máskor ne kend a cárevicset a falra!

A televízióban mosolyos tudósítás megy: szóke katonák játszóteret építenek afgán gyerekeknek. Kell az.

Végre visszatér Moszkvába a barátom. Ravil Buharaj, a fiatal tatár költő szülőföldjéről, Kazánból érkezett. Néhány hónapja egy hetet töltött nálunk, s bámulatosan sokat megtanult a magyar nyelvből Karcagón. Most is, itt, a huszonkettedik emeleti moszkvai lakásban, szinte zökkenőmentesen társalgunk. Elárulja,

hogy már verset is írt magyarul. Alig vártam, hogy megérkezzen, jól kibeszéljük magunkat. Most itt van végre, s mi alig szólunk. Tulajdonképpen semmi szükségünk a beszédre. Értjük egymást szavak nélkül is.

A Kreml. Séta, hóesésben. Azt hiszem, ilyenkor szokták a történelmi levegőt emlegetni. Vot. A Sándor-kert. Az Arhangelszkij-székesegyház: A Blagovescsenszkij-székesegyház. A Rizpolozsnyija-templom. Az Uszpenszkij-székesegyház... Egyre Ravil Buharajev egyik verse jár a fejemben, a Pavlovszk. Főleg az utolsó strofa:

Álmatlan, ezüst-fényű éjszakákon
szenvedi északi erdők titkát,
Ő, a fenséges férfi,
de az órákon löki az ingát.

Igen. Löki az ingát. Letelt az időnk, haza kell menni. Különb is, hideg van. Moszkvában. Különb is: tele vagyok szerelemmel... És takonnyal – teszem hozzá azonnal, hogy ez az egész mégse legyen olyan átkozottul lírai.

Németh Miklós: Baglyos szarkaszká,
a ZALA'ART 2000 című kiadványból